

1337. SPEL - GUSTAFS SCHOTTIS

Av Gustaf Lindberg, Fagersta
Förslag till 2:a stämman: Torvald Larsson

1338.

GUSTAF LINDBERG - "SPEL - GUSTAF"

Gustaf Lindberg föddes troligen år 1852 i en by som heter Dalvik, 2 km norr om Fagersta. Hörde till Söderbärke socken. Som ung kom han till Fagersta där han blev maskinist vid Semla kraftstation.

Gustaf var en självlärd spelman. Att spela fiol var hans stora hobby. Många låtar kom till vid kraftstationen där han hörde vatt-
net forsa och turbinerna surra. Gustaf var även händig i största allmänhet och tillverkade bl.a. ett antal cittror, gjorde sig en fiol och även en gramfon av den första typen med vaxrullar.

Han var ett original på så sätt att han ville vara ensam om sina låtar. Ensam spelade han också. Hans repertoar var så stor att han kunde spela en hel natt utan att ta om en enda låt. Han hade så livlig fantasi att låten kom till medan han spelade och därför lät hans låtar oftast olika från gång till gång.

Spel-Gustaf var med på spelmanstävlingar under åren 1910 - 1915 och på dessa spelade han bl.a. sina egna kompositioner "Vårfloa", "Tyska klockorna" och "Spel-Gustafs Schottis", av vilka schottisen är den enda som finns upptecknad.

På äldre dar for han ofta till Stockholm och hade framträdanden på biografen Röda Kvarn. Han kallade sig då alltid Spel-Gustaf och klädde sig i "dalakostym". För varje låt han spelade höll han ett litet tal hur låten hade kommit till t ex: "Nu ska ni få höra hur fåglarna kvittrar i Söderbärke" eller om Vårfloa: "Så här låt älven utanför hemma i mars -97". Om Spel-Gustafs schottis berättade han: "Den första repriserna är gjord på tåget mellan Fagersta och Vad, den andra repriserna är gjord i maskin". Med maskin menade han surret från turbinerna i kraftstationen.

Spel-Gustaf var också ofta ett trevligt inslag när det hölls auktion i byarna. Då engagerades han att hjälpa auktionsutroparen genom att spela till sakerna. Med sin humor och fantasi ökade han köplusten åtskilligt. Han kunde spela "Komodvalsen", till en utropad kökssoffa spelade han "Anna-Gretas dröm". Ett par stövlar kunde klubbas bort till tonerna av "Klackarna i taket". En gammal bonjour bytte ägare medan Spel-Gustaf spelade "Lill-Eriks hemlängtan". Ibland kunde en bondauktion i Söderbärke vara i två dagar, men när Gustaf så småningom kom hem till hustru och tre barn hade han några extra kronor att förstärka kassan med.

Ovanstående uppgifter har Torvald Larsson hämtat på Nordiska Museet i oktober 1976, där de finns nedtecknade av Anton Lindström och registrerade under EU 53837.

1339. GÅNGLÅT

Efter Per Erik Persson, Uttersberg - "Hyvlar-Pelle" - som redan i sin barndom hörde en äldre man sjunga denna låt.

Text: "Lycklig är den ungdom, som slipper att tjäna,
utan får vara hemma hos sin hulda far och mor.
Jag är väl en av dem, som själv får ta mig fram.
Gud give, jag med ära kan få bära mitt namn.

(Denna - eller mycket snarlikt text - återfinns i andra visor i andra delar av vårt land/GFr)

Vals efter
 Spel ~ Gustav Lindberg
 Västanfors

1340.

Fride Hammarström, Fagersta, meddelade låten till
 Ellen Lagergren, som upptecknade den år 1935.

1341.

Fagersta Spelmanslag 1977

I främre raden, från vänster: Elsa Johansson, Nisse Isaksson,
John Mårs och Åke Pettersson

1342.

Dans- och spelmansträff - Engelbreksträffen - i Norberg
Lördagen den 6 oktober 1973. Foto: Kent Johansson, Norberg

1343.

Albert Söderlund, Norberg 1969

Mycket skicklig fiolspelare, trots att han saknade ett finger på vänster hand.

1344.

Gustav Ringström, Fagersta 1963

3 låtar meddelade av gjutare Fride Hammarsten, Fagersta.
Född i Västanfors år 1883. Hammarsten har lärt sig
låtarna av A Larsson i Fläckebo, senare boende i Sala.

1345. POLSKA från Fläckebo

1346. POLSKA från Fläckebo

1347. HAMBO från Fläckebo

2 låtar meddelade av gjutaren Fridé Hammarsten, Fagersta, född i Västanfors år 1883. Han hade lärt sig låtarna av A Larsson i Sala, som var född i Fläckebo, där han också hade bott ett flertal år.

1348. SLÄNGPOLSKA från Fläckebo

Musical score for 'SLÄNGPOLSKA från Fläckebo'. The score consists of four staves of music in 3/4 time, featuring a complex rhythmic pattern with many sixteenth notes and slurs.

1349. GÅNGLÅT från Fläckebo

Musical score for 'GÅNGLÅT från Fläckebo'. The score consists of seven staves of music in 2/4 time, with a key signature of one sharp (F#). The lyrics are written below the notes.

Fästmannen går till flickan vid fåbodarna

Flickan trallar i hornet då

han driver hem korna

Han svarar flickan

1. 2.

Jämför Skänklåt efter J.E. Schedin, Sala. Västmanlands Spelmansförbunds läthäfte nr 1, låt 33.

1350.

Efterföljande 2 låtar har meddelats av järnverksarbetaren Alrik Erland, Västanfors som lärt sig låtarna av sin far. Alrik Erland föddes i Gunnilbo socken, Noddebo år 1879. Om honom skriver Ellen Lagergren i samband med sina uppteckningar år 1935: "... Alrik Erland är geho-rs-spelare och är en av de, som har kvar det gamla spelsättet med fiolen mot bröstkorgen. Han spelar mycket väl med en bred, ren ton, trots att han är obrukbar i vänstra lillfingret"
Fadern var född omkring 1842 och hade ett litet ställe i Gunnilbo som hette Söthage.

1351. VALS efter Alrik Erlands far

1352. VALS efter Alrik Erlands far

1353. VALS efter Per Håkansson, Fagersta

Upptecknad av Matts Håkansson

Arrangerad av Ingvar Granqvist

1354.

Per Håkansson föddes år 1878 i Gafsele i Västerbotten. År 1885 flyttade han till Bredbyn i Ångermanland. Vid 15 års ålder byggde han sig en egen fiol och det dröjde inte länge förrän han tillhörde de mest anlitade spelmännen vid danserna runt om i byarna.

1907 kom han som konstruktör till Fagersta Bruk och kvarstod i detta företag tills han vid 75 års ålder gick i pension. Först då kunde han återuppta fiolbyggandet och utvecklade så småningom sin egen mästarmodell. Sin sista fiol byggde han efter det han fyllt 100 år. Under dessa 25 år hann han bygga ett 60-tal instrument, varav åtminstone 9 återfinns inom Fagersta Spelmanslag.

Tyvärr blev hörseln mer och mer försvagad genom åren och de sista åren var han praktiskt taget döv. Han försökte höra sina egna låtar genom att spela in dem på band och sedan höra på dem genom hörlurar. På detta vis har denna vals "av misstag" blivit bevarad. Han undvek annars helt att spela fiol under de sista 10 - 15 åren.

Per Håkansson avled år 1979 vid dryga 100 år. Han var då Fagerstas äldste invånare. Fiolbyggartiditionen har förts vidare genom Matts Håkansson.